

YURT DIŞI YATIRIM ÜLKE PROFİLİ

A. PERU İŐ ORTAMI

1. İŐ Ortamı

Peru, istikrarlı ekonomi politikaları, düşük enflasyon oranı ve düşük dış borç/Gayri Safi Yurt İçi Hasıla Oranı ile yatırımcılar için güvenilir bir yatırım ortamı sunmaktadır. 2023 yılında %3,4 enflasyon oranı ile Peru Güney Amerika'daki en düşük enflasyona sahip ülkelerden biri olarak dikkat çekmektedir. 2023 yılında Peru ekonomisinde yaşanan durgunluk sebebiyle büyüme oranı -%0,6 olarak gerçekleşmiştir. Peru Merkez Bankası tahminlerine göre yeni ekonomik planlar doğrultusunda 2024 yılında büyüme oranının %3 seviyesine çıkması beklenmektedir.

Peru'nun dış ticaret verilerine bakıldığında, ülkenin dış ticaret fazlası verildiği görülmektedir. 2023 yılında ülkenin ihracatı 2022 yılına göre % 1,51 artarken, ithalatı da %10 oranında azalmıştır. Peru'nun 2023 yılı ihracatı 67,2; ithalatı ise 49,8 milyar dolar olmuştur.

Diğer taraftan, Peru'da yaşanan siyasi istikrarsızlık ekonomik göstergeleri olumsuz etkileyebilmektedir. Darbe girişimi nedeniyle Cumhurbaşkanı Pedro Castillo 7 Aralık 2022 tarihinde Parlamento oylamasıyla görevinden azledilmiş ve Cumhurbaşkanlığı görevini Dina Boluarte devralmıştır. Dina Boluarte 2023 Aralık ayından beri cumhurbaşkanlığı görevini yürütse de sık sık yaşanan Bakan değişiklikleri ülkenin siyasi istikrarsızlığını ortaya koymaktadır. Son olarak, 1 Nisan 2024 tarihinde Kabine Değişikliği yapılarak 6 bakanın görevi değiştirilmiştir.

Siyasi istikrarsızlık bazı ekonomik göstergeleri olumsuz etkilese de , Peru para birimi Sol istikrarlı seyrine devam etmektedir. Peru Merkez Bankasının parasal bağımsızlığı sağlamaya yönelik politikaları yatırımcılar için güven ortamı oluşturmaktadır.

Ayrıca, Peru, Yatırım Anlaşmazlıklarının Çözümüne İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye (ICSID) taraf olup, bu anlaşma yatırımcılar ile hükümet arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkları çözmeye önemli bir araçtır. Yabancı yatırımcılar, Yurtdışı Özel Yatırım Kurumu (OPIC) ve Çok Taraflı Yatırım Garanti Ajansı (MIGA) gibi çok taraflı ve ikili antlaşmalar aracılığıyla da siyasi ve ticari risklere karşı korunmaktadır. Peru'nun, Almanya, Çin, İngiltere ve Kanada başta olmak üzere 29 ülke ile arasında yatırım anlaşması bulunmaktadır. (https://www.mef.gob.pe/es/?option=com_content&language=esES&Itemid=100713&view=article&catid=201&id=4993&lang=es-ES)

a. İŐ Ortamına İlişkin Genel Göstergeler

Haziran 2023 itibarıyla uluslararası risk derecelendirme kuruluşları tarafından yayımlanan verilere göre Peru'nun yatırım yapmaya uygun olduğu ve ülkenin yatırım notunun bölge ortalamasının üstünde olduğu dikkat çekmektedir.

T.C. Lima Büyükelçiliği
Lima Ticaret Müşavirliği

Ülke	S&P	Fitch	Moody's
Şili	A+	A-	A1
Peru	BBB+	BBB+	A3
Meksika	BBB	BBB-	Baa1
Kolombiya	BBB-	BBB-	Baa2
Brezilya	BB-	BB-	Ba2
Arjantin	CCC+	CCC	Ca

Dünya Bankası tarafından 2020 yılında yayımlanan rapora göre de Peru 190 ülke arasında iş yapma kolaylığı açısından 76. sırada bulunmaktadır. Yine Dünya Bankası verilerine göre Peru iş ortamına ilişkin genel göstergeler aşağıda yer almaktadır.

	2020 Sıralaması
İş Kurma	133
İnşaat Ruhsatı İşlemleri	65
Elektrik Bağlantısına Erişim	88
Gayrimenkul Tescili	55
Krediye Erişim	37
Yatırımcıların Korunması	45
Vergi Ödeme	121
Sınır Ötesi Ticaret	102
Sözleşmelerin Uygulanması	83
Tasfiye İşlemleri	90

Not. Eylül 2021'de, Dünya Bankası Grup yönetimi, Doing Business raporunu durdurmaya karar vermiştir.

<https://www.worldbank.org/en/programs/business-enabling-environment/doing-business-legacy>

Ayrıca, Ocak 2022'de OECD'ye üyelik sürecini başlatan Peru'nun, uyum süreci doğrultusunda ekonomik yönde yeni adımlar atması beklenmektedir.

b. Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

- Şirket Kurmak

Milli ya da yabancı sermayeyle kurulan herhangi bir şirket, şirketler kanununa tabidir. Şirketler kurucu ortakların yapacağı bir sözleşme ile kurulur. Gerçek veya tüzel 2 ortak ve şirket sözleşmesi gereklidir. Şirket sözleşmesi, kurucu ortakların kimliği, şirketin amacı, yöneticilerin pozisyonu gibi detaylı bilgileri içermeli ve bir avukat tarafından onaylanmalıdır.

Çoğunlukla kullanılan şirket formları şunlardır: Anonim Şirketler (SA), Az hissedarlı şirketler (Closely held corporation SAC), Halka Açık Şirketler (SAA) ve Limited Şirketler (SRL)

Kayıt için gerekli prosedürler doğrudan ya da bir temsilci aracılığıyla gerçekleştirilebilmektedir. Şirket kurma işlemleri 4-6 hafta arasında tamamlanmaktadır. Peru'da oturum ve çalışma izni

T.C. Lima Büyükelçiliği Lima Ticaret Müşavirliği

olmayanlar için Perulu bir ortağın olması gerekmektedir. Bununla birlikte, şirkette çalışan yabancıların sayısı tüm personelin %20'sini aşmamalı ve yabancı işçiler tarafından alınan toplam ücret toplam maaş bordrosunun %30'unu geçmemelidir.

- Şube Açmak

Peru'da yerleşik olsun ya da olmasın şirketlerin şube açması serbesttir. Şirketlerin SUNARP (National Superintendence of Public Registries) isimli kuruluşa kayıt ettirilmesi gerekmektedir. Şubenin ana şirketten bağımsız bir legal statüsü yoktur. Şubenin daimi bir yasal temsilcisi ve ana şirket tarafından belirlenen faaliyetlere ilişkin olarak özerk yönetimi vardır.

- Temsilcilik Açmak

Yabancı şirketin Peru'ya atayacağı temsilci için Peru Dışişleri Bakanlığının onayı gerekir. Yetki belgesinin İspanyolca olması zorunludur. Eğer temsilci Peru'lu değilse oturma izni ve/veya iş vizesi sahibi olmalıdır.

Ortaklık Anlaşmaları: 3 çeşit ortaklık anlaşması mevcuttur: Hesap Ortaklığı (Müşterek Hesap), Konsorsiyum ve Joint Venture. Bu tarz anlaşmalar tüzel kişilik meydana getirmez ve tescil zorunluluğu yoktur.

Şirket kuruluşu için gereken bazı önemli aşamalar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Şirketin seçimi,
- Şirket sözleşmesinin hazırlanması,
- Lokal bir bankada şirket adına bir cari hesap açılması,
- SUNARP'a kayıt,
- Vergi idaresi SUNAT'tan (Superintendence of Tax Administration) vergi numarası alınması,
- Tutulması gerekli olan kanuni defterler, belediye izinleri, ücret bordroları gibi bir takım hususlar için müracaatlar.

c. Vergi Uygulamaları

Yabancı kişiler 12 aylık bir dönem içerisinde 183 günden fazla Peru'da ikamet ederlerse vergi yükümlüsü olarak kabul edilirler.

Peru vergi sisteminde yer alan vergiler; gelir vergisi, kurumlar vergisi (%30), katma değer vergisi (%18), ÖTV (Excise Tax), net varlıklar üzerinden alınan geçici vergiler (1 milyon Solden sonra %0.4), mali işlemler vergisi (0.005) ve emlak vergisinden (%0.2 - %1) oluşmaktadır.

Gelir vergisi 27 vergi dilimine kadar %15, 27-54 vergi dilimi için %21, 54 vergi diliminden sonra %30'dur. 2024 yılı itibariyle bir vergi dilimi 5150 Soldur.

Yurt dışında kurulmuş şirketlerin vergilendirme süreci Peru kaynaklı brüt gelirleri üzerinden hesaplanmakta ve genel bir kural olarak, yabancı şirketlerin gider kesintisi yapmasına izin verilmemektedir.

d. Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Sosyal Güvenlik Uygulaması aşağıdaki hususları kapsamaktadır:

Hizmet Süresi Tazminatı (CST- Compensacion por Tiempo de Servicios): İşverenler yılda iki kez yarım maaş tutarındaki hizmet süresi tazminatını çalışanın bankada açtırmış olduğu hesabına yatırmakla yükümlüdür. Diğer bir ifadeyle işveren bir yıl için toplam bir maaş tutarında kıdem tazminatı için ödeme yapmış olmaktadır.

Yıllık İzin: Çalışanlar tam bir yıl çalıştıktan sonra 30 günlük yıllık izin hakkına sahip olmaktadır. Çalışanların kullandıkları yasal yıllık izin süreleri ücrete tabidir.

İkramiye: İşveren çalışanlara, ülkenin bağımsızlık günü (milli gün) ve Noel vesilesiyle (Temmuz ve Aralık ayları) yılda iki kez maaşı tutarında ikramiye ödemekle yükümlüdür.

Sağlık: İşveren her ay maaşın %9'u oranında sigorta hastanelerini kapsayan ESSALUD kurumuna veya sigorta şirketlerinden alınan ve çok sayıda özel hastaneyi kapsayan EPS özel sağlık sigortası kapsamında ödeme yapmakla yükümlüdür.

Emeklilik Primi: Çalışan, her ay maaşının %13'ü oranında kamu (ONP) veya özel (AFP) emeklilik fonuna ödeme yapmak zorundadır. İşveren çalışanlarının emeklilik ödemelerinden muaf olduğu gibi, emeklilik ödemeleri çalışanların kendi tercihlerine bırakılmıştır. Başka bir deyişle her çalışan özel veya kamu emeklilik fonunu seçmek suretiyle payına düşen emeklilik ödemesini gerçekleştirmektedir.

Hayat Sigortası: İşveren, 4 yıllık hizmet süresini tamamlayan her bir çalışanı için hayat sigortası yaptırmak ve prim ödemekle yükümlüdür.

Aile Yardımı: İşveren çalışanlarına her ay 1025 Soles olan asgari ücretin (270 USD) %10'u oranında aile (çocuklar için) yardımı yapmakla yükümlüdür. Diğer bir ifadeyle sözleşmeli personelin aylık ücreti ve sahip olduğu çocuk sayısı dikkate alınmaksızın, asgari ücret üzerinden aile yardımı yapılır.

2. Potansiyel Yatırım Alanları

Peru'nun potansiyel yatırım alanları aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

Madencilik: Peru ekonomisinin en önemli sektörü olan madencilik, 2023 yılında GSYİH'nın yaklaşık % 12 sini oluşturmuştur. Peru dünyanın en büyük madenlerine ev sahipliği yapmakta olup, dünya bakır ve çinko üretiminde ilk üçte yer almaktadır. Ülke, Latin Amerika bölgesinin ise en büyük altın, çinko, kalay ve kurşun üreticisidir.

T.C. Lima Büyükelçiliği
Lima Ticaret Müşavirliği

Peru maden kaynaklarının işletilmesini teşvik etmek için madencilik şirketlerine vergi alanında çeşitli imtiyazlar tanımaktadır. Açık ve basit maden kanunları, sağlanan imtiyazlar ve mükemmel jeolojik potansiyeli sayesinde Peru, maden arama ve çıkarma faaliyetleri açısından cazip konuma gelmiştir. Ayrıca, madencilik firmaları tarafından yapılan makine ve ekipman ithalatının daha düşük maliyet ve daha az bürokratik prosedür ile gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

Ülkede maden alanlarının büyük bir kısmı özelleştirilmiş olduğundan, madencilik operasyonları yerli ve yabancı şirketler kanalıyla yürütülmektedir. Peru Enerji ve Maden Bakanlığı tarafından 2023 yılında yayımlanan rapora göre Çin %19,7 pay ile Peru'nun maden yatırımlarında lider konumda bulunmaktadır. Çin'i sırasıyla Meksika (%16,5), Kanada (%15,2), ABD (%14,6) ve İngiltere (%13,6) takip etmektedir.

Enerji ve Maden Bakanlığı'na göre 2022-2025 yılları arasında madencilik alanında yaklaşık 53 milyar ABD doları değerinde yatırım projesinin hayata geçirilmesi beklenmektedir. Söz konusu projelerin büyük çoğunluğunun bakır madenleri üzerine olması beklenirken, altın ve gümüş de yatırım yapılacak diğer sektörler olarak görülmektedir. Söz konusu projelere ilişkin detaylı bilgiye aşağıdaki internet adreslerinden ulaşılabilmektedir.

(<http://www.minem.gob.pe/perumininvest/>)

(<https://www.gob.pe/institucion/minem/informes-publicaciones/5417728-cartera-de-proyectos-de-exploracion-minera-2024>)

İnşaat: Peru inşaat sektörü pandemi döneminde önemli bir büyüme göstermiştir. Bu büyümenin etkisiyle Peru`da inşaat malzemelerine olan talep son yıllarda artış göstermiştir. Buna karşın ekonomik durgunluk ve doğal afetler sebebiyle 2023 yılında inşaat sektörü %7 gerileme göstermiştir. İnşaat sektörünü canlandırmak için 2024 yılında kamu harcamalarının artırılacağı öngörülmektedir.

Peru Merkez Bankası tahminlerine göre inşaat sektörü 2024 yılında %4 büyüme kaydedecektir. Madencilik yatırımlarının yeniden canlanması, kamu özel sektör işbirliğinde gerçekleştirilecek önemli altyapı projeleri ve düşük faiz oranları inşaat sektörünün büyümesinde itici güç olacaktır. Panamerikan Oyunlarına 2027 yılında Lima'nın ev sahipliği yapacak olması nedeniyle başkent ve bölgesindeki kentsel yatırımların da artırılması gündeme alınmıştır.

Altyapı: Peru, rekabet gücünü artırmak ve Latin Amerika'da lojistik bir üs olmak için ulaşım altyapısını (karayolu, demiryolu, liman ve havaalanı) geliştirmeye yönelik yatırımlar yapmaktadır.

Peru Ekonomi ve Finans Bakanlığınca hazırlanan Ulusal Altyapı Planına göre temel altyapı faaliyetlerinde 110 milyar ABD doları açık olduğu tahmin edilmektedir. Sektörler arasında bir dağılım yapılırsa ulaşırmada (%44), sanitasyon alanında (%20) ve sağlık sektöründe (%16) bir açık olduğu ve bu sektörlerde yatırımların artırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır.

T.C. Lima Büyükelçiliği
Lima Ticaret Müşavirliği

Altyapı hizmetlerindeki eksiklik sebebiyle altyapının geliştirilmesi için Peru Özel Yatırım Teşvik Ajansı (Proinversion) tarafından kamu-özel sektör işbirliğinde ortaklaşa finanse edilen projeler yürütülmektedir. (<https://www.investinperu.pe/es/app>)

Ülkede uluslararası rekabete girebilecek yeterlikte firma bulunmadığından, müteahhitlik ve teknik müşavirlik hizmetlerinin büyük kısmı yabancı firmalar tarafından yürütülmektedir. Sektördeki deneyim ve bilgileri ile Türk Müteahhitlik firmalarının bu alanlarda öne çıkacağı düşünülmektedir.

Telekomünikasyon: Telekomünikasyon sektörü en önemli sektörlerden biri olup, şu an GDP'nin %3'üne tekabül etmektedir. Peru`da telekomünikasyon altyapısı özellikle kırsal bölgelerde yeterli seviyeye ulaşmadığından, önemli bir eksiklik göze çarpmaktadır. Son yıllarda 5G hizmetlerinin başlatılması konusunda ilerleme kaydedilse de, hükümetin internet hizmetlerine erişimi artırma hedefleri büyük ölçüde yabancı yatırıma bağlıdır. Telekomünikasyon ekipmanları ihtiyacı da ithalat yoluyla karşılanmaktadır.

İmalat: Peru imalat sanayinin başlıca sektörleri arasında, değerli metaller ve demir dışı metaller; metalik olmayan mineraller; gıda; tekstil ve giyim; kimyasallar yer almaktadır. Kağıt, petrol arıtımı, metalik ve metalik olmayan ürünler ile makine ve ekipman endüstrileri, son dönemde yüksek üretim değerleri kaydetmiştir. Makine ve ekipman endüstrisinde özellikle tarım makineleri, pompa ve kompresörler, otomotiv yan sanayi ürünleri önem arz etmektedir

Diğer taraftan, Peru`da otomotiv ve yan sanayi ürünlerine ilişkin bir üretim bulunmamakta olup, otomotiv sektörü ithalata dayalı olarak ilerlemektedir.

B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

a. Genel

Peru, "ulusal muamele" ilkesi gereğince yabancı yatırımcıların ayrımcı muameleye tabi olmaması için gerekli yatırım politikalarını benimsemiştir. Doğal koruma alanları ve silah üretimi dışında tüm endüstrilerde özel yatırım yapılmasına izin verilmektedir.

Yabancı yatırımcılara verilen teşvikler ile ülke vatandaşlarına verilen teşvikler arasında fark bulunmamaktadır. Teşvikler ana hatlarıyla 4 kısma ayrılabilir:

Özel Vergi Rejimlerine Tabi Bölgeler

Ülkenin belli bölgelerindeki yatırımlar ve endüstriler için özel bazı vergi rejimleri oluşturulmuştur. CETICOS (İhracat, Dönüşüm, Ticaret ve Hizmetler Bölge Merkezleri) özel vergi rejimi uygulanan bölgelerden biridir. CETICOS`lar Paita (Piura), Ilo'da (Moquegua), Matarani (Arequipa) ve Tacna şehirlerinde bulunmaktadır. Tarım işletmeciliği ve tarımsal ihracat faaliyetleri, bu bölgelerde gerçekleştirilebilmektedir. Bu bölgede kurulmuş ve faaliyet gösteren şirketler 31 Aralık 2042 tarihine kadar gelir vergisinden, KDV'den, tüketim vergisinden, belediye vergisi ve diğer

T.C. Lima Büyükelçiliği Lima Ticaret Müşavirliği

vergilerden muaf tutulmuştur. Bu bölgelerde üretimde kullanılan girdileri vergiden muaf olarak ithal etmek mümkündür.

Amazon bölgesindeki yatırımlar için de özel vergi rejimi uygulanmaktadır. Amazon bölgesinde yerleşik ve aşağıda belirtilen alanlarda faaliyet gösteren firmalar için KDV ve gelir vergisi ile ilgili avantajlar sunulmaktadır. Bu bölgede faaliyet gösteren firmalar %5-%10 oranında gelir vergisi indirimi kazanmaktadır.

- Tarım ve hayvancılık işletmeleri.
- Su ürünleri yetiştiriciliği ve balıkçılık
- Turizm.
- Yukarıda bahsedilen ekonomik faaliyetler sonucu elde edilen ürünlerin işlenmesi ve ticareti

Ayrıca, dağlık bölgelerde (Andean Region) yerleşik tarım, ormancılık, el sanatları gibi konularda üretim yapan firmalar için de gelir vergisi, KDV ve gümrük vergisi muafiyetleri sağlayan vergi rejimleri uygulanmaktadır.

Bilimsel Araştırma, Teknolojik Gelişme Ve Teknolojik Yenilik Projeleri

Teknolojik yatırımları teşvik etmek ve firmaların rekabet gücünü artırmak için bilimsel araştırma, teknolojik gelişme ve inovasyon projelerine özel vergi indirimleri bulunmaktadır. Söz konusu projelerin doğrudan mükellef tarafından veya ülkede yerleşik bilim ve teknoloji merkezleri kanalıyla yürütülmesi halinde, vergi indirim oranları artmaktadır.

KDV İadesi

Bu rejim herhangi bir sektörde önemli projeler geliştirecek olan firmalara üretim öncesinde mal ve hizmetlerin ithalat ve iç piyasadan temininde KDV iadesi imkanı sağlamaktadır. Devletle imzalanacak bir sözleşme kapsamında uygulanmaktadır. Bu rejimden yararlanabilmek için 5 milyon USD'in üzerinde bir yatırım projesinin hayata geçirilmesi ve projenin üretim öncesi aşamasının en az 2 yıl olması gereklidir. Ayrıca, Ekonomi ve Finans Bakanlığında ve sektörüne göre ilgili Bakanlıktan belge (Supreme Resolution) alınması gerekmektedir.

Vergi İstikrarı Anlaşmaları

Bu rejim, devletle yatırımcı arasında imzalanan sözleşme ile yatırımcının mevzuatta ve özellikle vergi uygulamalarında olabilecek değişikliklerden belli bir süre muaf tutulmasını garanti etmektedir. Vergi istikrar anlaşmaları, petrol, doğal gaz ve madencilik alanında yatırım yapacak şirketler tarafından sıklıkla tercih edilmekte ve bu anlaşmalar ile önemli kazanımlar elde edilmektedir.

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

Genel olarak yabancı sermayeye yönelik fazla kısıtlama olmamakla beraber bazı hassas sektörlerde çoğunluk hisselerinin Perululara ait olması gerekliliği ve doğal koruma alanlarında yatırım faaliyetlerinde kısıtlamalar gibi bazı istisnalar mevcuttur.

T.C. Lima Büyükelçiliği
Lima Ticaret Müşavirliği

i)Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri:

Yabancıların gayrimenkul edinmesinde herhangi bir kısıtlama olmamakla birlikte, Peru sınırlarına 50 km'lik alan içerisinde arazi, su ve enerji kaynaklarına sahip olamazlar.

ii)Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar:

Yabancı şirketlere yönelik bir ayrımcılık söz konusu değildir.

2. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Yatırım Teşvikleri ana hatlarıyla 1. Bölümde anlatılmış olup, yerli ya da yabancı yatırımcılar açısından bir fark bulunmamaktadır.

C. PERU'DAKİ TÜRK YATIRIMLARI

1- Önde Gelen yatırımlar ve Sektörler Hakkında Bilgilendirme

Türkiye'de yerleşik kişilerin Peru'daki yatırımları TCMB Ödemeler Dengesi 2022 yılı verilerinde 6 milyon dolar olarak görünmektedir. Aynı dönemde Peruluların Türkiye'de yatırımı bulunmamaktadır.

Peru'daki en önemli Türk yatırımlarından biri Yıldırım Holding şirketi Yılport tarafından yürütülmekte olan Paita Limanı'dır. Ülkedeki yük trafiğinin% 10'unu gerçekleştiren Paita Limanı, Kuzey Peru'nun ana limanıdır. YILPORT Holding A.Ş. 2016 yılından beri Paita Limanı'nın konteyner terminal operasyonlarını yürütmektedir.

LC Waikiki hazır giyim firması, 2021 yılında Lima `da ilk mağazasını açmıştır. 2023 yılında 3 üncü mağazasını açan LC Waikiki ,Peru`daki mağaza sayısını artırmayı planlamaktadır.

2- Türk Yatırımcıların Karşılaştıkları Sorunlar

Peru'da Türk yatırımcılara özel sorunlar bulunmamakla birlikte, ülkedeki siyasi ortam ve toplumsal sorunlar Peru'ya yatırım yapılmasında engeller oluşturabilmektedir.

Ayrıca, Peru ile ülkemiz arasında halen Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması ile Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması imzalanmamıştır. Söz konusu anlaşmaların bulunmaması da Peru'ya yatırım yapmak isteyen firmalarımız ve iş insanlarımız açısından önemli bir sorun olarak gündeme getirilmektedir.

Ticaret ve yatırım koşulları açısından öngörülebilirlik ve güven ortamı oluşturulmasını sağlayan bu tür anlaşmalar ticari ilişkilerin gelişiminde önemli rol oynamakta olup, söz konusu anlaşmaların en kısa sürede imzalanması için gerekli adımların atılmasında fayda görülmektedir.

D. PERU'DA DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI (Doğrudan Yabancı Yatırım Verileri)

Peru, son yıllarda Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) konusunda dikkat çekici bir artış yaşamış olup, bu durum ülkenin yatırım destinasyonu olarak artan çekiciliğini yansıtmaktadır. Peru Merkez Bankası'ndan alınan verilere göre, 2022 yılında DYY girişleri etkileyici bir şekilde 10,8 milyar dolara ulaşmış ve bir önceki yılın 6,2 milyar dolar olan rakamını neredeyse ikiye katlamıştır.

Peru'ya Doğrudan Yabancı Yatırımcı Sermaye Girişleri

Yıl	Milyon Dolar
2014	7.884
2015	8.272
2016	6.863
2017	6.769
2018	6.488
2019	8.892
2020	1.382
2021	6.201
2022	10.848
2023	6.717

Peru'da en çok DYY alan sektörler madencilik, finans ve telekomünikasyon olarak dikkat çekmektedir. Madencilik sektörü tek başına toplam DYY'nin %23'ünü oluştururken, ülkenin zengin mineral kaynaklarını ve yabancı yatırımcıların bu endüstriye olan önemli ilgisini vurgulamaktadır. Finans sektörü, toplam DYY'nin %22'sini çekerek madencilik sektörünü yakından takip ederken, iletişim sektörü yabancı yatırımların %18,3'ünü kendine çekmiştir. Bu rakamlar, Peru ekonomisinin çeşitliliğini ve çeşitli sektörlerde yatırım çekme kabiliyetini göstermektedir.

Yatırımların Sektör Bazında Dağılımı (Kümülatif -Milyon Dolar)

SEKTÖR	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
MADENCİLİK	5,872.2	6,878.4	6,902.2	6,911.1	6,916.8	6,916.8	6,916.8
FİNANS	5,329.0	5,400.2	6,059.1	6,117.5	6,582.5	6,582.5	6,623.0
TELEKOMÜNİKASYON	5,361.8	5,514.5	5,514.5	5,522.1	5,521.4	5,521.4	5,521.4
ENERJİ	3,451.1	3,453.7	3,496.4	3,496.4	3,501.4	3,501.4	3,501.4
İMALAT	3,232.6	3,322.1	3,322.1	3,442.1	3,442.1	3,442.1	3,442.1
HİZMET	899.4	915.8	1,116.1	1,367.5	1,403.6	1,403.6	1,403.6
DİĞER	2,805.2	2,807.1	2,822.8	2,822.8	2,823.0	2,823.0	2,823.0
TOPLAM	26,951.2	28,291.8	29,233.2	29,679.5	30,190.8	30,190.9	30,190.9

Peru'nun DYY çekmedeki başarısında madencilik sektörünün katkısı son derece büyüktür. Ülkenin bakır, altın ve gümüş olmak madencilik sektöründe geniş yer altı kaynaklarına sahip olması yabancı yatırımcılar için önemli bir çekim unsuru olmuştur. Pandemi döneminde azalan talep nedeniyle madencilik yatırımlarında yavaşlama olmuşsa da, pandemi sonrası önemli bir toparlanma görülmüştür.

T.C. Lima Büyükelçiliği
Lima Ticaret Müşavirliği

Ayrıca, Peru'nun gelişmiş iç pazarı ve Şili, Kolombiya ve Meksika gibi diğer büyük Latin Amerika ekonomilerine stratejik yakınlığı, bölgede varlık kurmak isteyen yabancı yatırımcıların ilgisini artırmaktadır.

Peru Yatırım Teşvik Ajansına göre, 2022 sonu itibarıyla İngiltere, İspanya, Şili ve ABD Peru'nun önemli yabancı yatırım kaynakları olarak dikkat çekmektedir.

Yatırımların Ünelere Göre Dağılımı (Kümülatif -Milyon Dolar)

ÜLKE	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
İNGİLTERE	4,794.7	4,805.3	5,124.3	5,419.0	5,423.0	5,427.4	5,427.4
İSPANYA	4,995.0	5,056.0	5,148.2	5,190.9	5,205.0	5,227.6	5,227.6
ŞİLİ	3,412.3	3,414.1	3,567.5	3,577.3	3,579.6	3,582.9	3,582.9
ABD	3,218.3	3,221.1	3,223.5	3,227.1	3,232.4	3,232.4	3,232.4
HOLLANDA	1,203.5	1,222.9	1,222.9	1,514.5	1,402.0	1,402.0	1,402.0
KOLOMBİYA	1,335.5	1,335.5	1,335.5	1,354.5	1,369.1	1,369.1	1,369.1
BREZİLYA	1,199.5	1,199.5	1,199.5	1,199.5	1,199.5	1,199.5	1,199.5
ÇİN	231.6	238.7	288.7	308.7	666.1	1,131.1	1,131.1
KANADA	1,123.0	1,123.0	1,123.0	1,123.0	1,123.0	1,123.0	1,123.0
PANAMA	885.1	885.1	885.1	885.1	885.1	885.1	885.1
BİRLEŞİK KRALLIK	237.5	258.8	911.0	911.0	912.2	912.2	912.2
İSVİÇRE	478.1	496.7	513.9	538.4	574.7	574.7	574.7
MEKSİKA	542.6	542.6	577.7	595.7	599.3	600.7	600.7
LÜKSEMBURG	549.6	556.7	556.7	556.7	556.7	556.7	556.7
SİNGAPUR	365.5	365.5	365.5	365.5	365.5	365.5	365.5
BERMUDA ADALARI	293.1	293.1	293.1	293.1	293.1	293.1	293.1
JAPONYA	238.4	238.4	238.4	238.4	238.4	238.4	238.4
FRANSA	220.5	223.7	226.4	226.4	226.4	226.4	226.4
ALMANYA	191.5	219.2	219.2	219.2	219.2	219.2	219.2
VİRGİN ADALARI	0.0	0.0	0.0	200.3	200.3	215.1	215.1
BAHAMA	185.1	185.1	185.1	185.1	185.1	185.1	185.1
BELÇİKA	181.1	181.1	181.1	181.1	181.1	181.1	181.1
İTALYA	170.3	170.3	170.3	170.3	170.3	170.3	170.3
EKVADOR	164.4	164.6	164.6	164.6	164.6	164.6	164.6
URUGUAY	156.5	156.5	156.5	156.5	156.5	156.5	156.5
NORVEÇ	17.7	17.7	17.7	17.7	137.7	137.7	137.7
CAYMAN ISLAS	96.1	96.1	96.1	113.3	113.3	113.3	113.3
İSVEÇ	51.1	51.1	51.1	51.1	51.1	51.1	51.1
AVUSTURYA	34.9	36.2	52.6	52.6	52.6	52.6	52.6
KORE	49.1	49.1	49.1	49.1	49.1	49.1	49.1
ARJANTİN	37.9	37.9	37.9	37.9	37.9	37.9	37.9
PORTEKİZ	39.1	39.1	39.1	39.1	39.1	39.1	39.1
LIECHTENSTEIN	19.0	19.0	19.0	19.0	19.0	19.0	19.0
DANİMARKA	9.7	9.7	9.7	9.7	9.7	9.7	9.7
VENEZUELA	3.2	3.2	3.2	3.2	3.2	3.2	3.2
AUSTRALYA	7.3	7.3	7.3	7.3	7.3	7.3	7.3
YENİ ZELANDA	6.8	6.8	6.8	6.8	6.8	6.8	6.8
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	6.6	6.7	6.7	6.7	6.7	6.7	6.7
MALTA	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8	4.8
BOLİVYA	3.1	3.1	3.1	3.1	3.1	3.1	3.1
DİĞERLERİ	9.7	10.2	10.2	10.2	10.2	10.2	10.2
TOPLAM	26,768.5	26,951.2	28,291.8	29,233.2	29,679.5	30,190.8	30,190.9

DYY verilerine ilişkin tablolarda Peru Merkez Bankası ve Yatırım Teşvik Ajansı verileri kullanılmıştır.

T.C. Lima Büyükelçiliği
Lima Ticaret Müşavirliği

Diğer taraftan, DYY'deki etkileyici büyümeye rağmen, Peru yabancı yatırımları sürdürme konusunda bazı zorluklarla karşılaşabilmektedir. Özellikle madencilik sektörü olmak üzere, emtia fiyatlarındaki dalgalanmalar DYY için önemli bir kırılma oluşturmaktadır. Madencilik Peruvian ekonomisine katkısı göz önüne alındığında, küresel emtia fiyatlarındaki değişiklikler, ülkenin yatırım girişlerini doğrudan etkileyebilmektedir.

Ayrıca, Peru'nun altyapı faaliyetleri ekonomik büyümenin gerisinde kalmış olduğundan, yetersiz altyapı yabancı yatırımcılar için operasyonel maliyetleri artırabilmektedir. Ülkedeki siyasi istikrarsızlık ve yolsuzluk iddiaları da, yabancı yatırımcılar için endişe olmaya devam etmektedir. Yolsuzlukla mücadele etmek, kamu ve özel sektörde şeffaflığı ve hesap verebilirliği teşvik etmek güven ortamı oluşturmaya ve yabancı yatırımı artırmaya katkı sağlayacaktır.

Yukarıda belirtilen kısıtlara rağmen, Peru'da DYY için genel görünüm olumlu olmaya devam etmektedir. Ülkenin güçlü ekonomik temelleri, bol doğal kaynakları ve büyüyen tüketici pazarı, onu yabancı yatırımcılar için cazip bir yer haline getirmektedir.

E. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

1- Faydalı Linkler

Kurum ve Kuruluşların Listesi

Dış Ticaret ve Turizm Bakanlığı	www.mincetur.gob.pe
Tarım Bakanlığı	www.minag.gob.pe
SENASA (Tarım Bakanlığı)	www.senasa.gob.pe
Ekonomi ve Finans Bakanlığı	www.mef.gob.pe
Enerji ve Maden Bakanlığı	www.minem.gob.pe
Çevre Bakanlığı	www.minam.gob.pe
Üretim Bakanlığı	www.produce.gob.pe
İçişleri Bakanlığı	www.mininter.gob.pe
Dışişleri Bakanlığı	www.rree.gob.pe
Sağlık Bakanlığı	www.minsa.gob.pe
DIGESA (Sağlık Bakanlığı)	www.digesa.sld.pe
Ulaştırma ve Haberleşme Bakanlığı	www.mtc.gob.pe
Konut, İnşaat ve Sanitasyon Bakanlığı	www.vivienda.gob.pe
Peru Merkez Bankası	www.bcrp.gob.pe
SUNAT (Vergi ve Gümrüklerle İlgili Kurum)	www.sunat.gob.pe
ProInversion (Yatırım Teşvik Ajansı)	https://www.investinperu.pe/
INDECOPI (Rekabeti ve Fikri Hakları Koruma Kurumu)(Standartlarla ilgili kurum)	www.indecopi.gob.pe
OSINERGMIN (Enerji ve Maden Yatırımları ile ilgili kurum)	www.osinerg.gob.pe
OSITRAN (Kamu Ulaştırma Altyapısı ile ilgili kurum)	www.ositran.gob.pe
OSIPTEL (Özel Telekomünikasyon Yatırımları ile ilgili kurum)	www.osiptel.gob.pe
SUNASS (Sanitasyon Hizmetleri ile İlgili kurum)	www.sunass.gob.pe

T.C. Lima Büyükelçiliği
Lima Ticaret Müşavirliği

CONFIEP (Özel Girişimciler Konfederasyonu)	www.confiep.org.pe
SNI (Ulusal Sanayi Derneği)	www.sni.org.pe
Ulusal Maden, Petrol ve Enerji Derneği	www.snmpe.org.pe
ADEX (İhracatçılar Birliği)	www.adexperu.org.pe
Lima Ticaret Odası	www.camaralima.org.pe
CAPECO (İnşaatçılar Odası)	www.capeco.org

Ekonomi ve Yatırım Raporları

<https://www.gob.pe/institucion/rree/colecciones/146-guias-de-negocios-e-inversion> (Peru Ekonomik Raporlar)

<https://www.investinperu.pe/es/invertir/inversion-extranjera/guias-de-inversion> (Peru Altyapı Yatırımları Rehberi)

<https://www.investinperu.pe/es/app> (Peru Yatırım Projeleri)

<http://repositorio.promperu.gob.pe/> (Peru Yatırım Rehberi)

<https://peru.info/es-pe/inversiones> (Peru Yatırım Rehberi)

2- Ulaşılabilecek Hukuki& Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler.

Estudio Ehecopar Abogados

Website: www.ehecopar.com.pe

Estudio Gheresi

Website: www.gheresi.com

Estudio Olaechea

Website: www.esola.com.pe

Rodrigo, Elias & Medrano Abogados

Website: www.estudiorodrigo.com

Miranda & Amado

Website: <https://mafirma.pe/>

Hernández & Cía

Website: www.ehernandez.com.pe

Angulo Portocarrero & Abogados

Website: www.angulo.com.pe

Rafael Delgado

Website: www.delgadopachecolaw.com